

6. Fetyskyn N. P. Sotsyalno-psykholohycheskaia dyahnostyka razvytyia lichnosti y malykh hrupp / Fetyskyn N. P., Kozlov V. V., Manuilov H. M. – [2-e yzd., dop.]. – M. : Psykhoterapiya, 2009. – 544 s.

Волченко Л. П.

О некоторых результатах эмпирического исследования социальных представлений старших школьников

В статье рассматриваются результаты эмпирического исследования социальных представлений старших школьников. Выяснено, что у большинства юношей и девушек отсутствуют устойчивые социальные представления о социально-нормативных координатах собственного существования. Констатировано, что у старших школьников есть релевантные представления относительно моральных и резидуальных социальных норм и недостаточно сформированными являются нормы, которые определяют правовую сторону социально-нормативной активности личности.

Ключевые слова: девушки, социальные нормы, социально-нормативная активность, социальные представления, старшие школьники, ценности, юноши.

Volchenko L. P.

Some results of an empirical study of social representations of the senior schoolboys

In article the results of an empirical study of social representations of senior pupils. It was found that the majority of young men and women are no stable social representations of social and regulatory coordinates of its own existence. It was stated that high school students have relevant views on the moral and social norms of residual and underdeveloped are rules that define the legal and regulatory aspects of social activity of the person.

Key words: youth women, social norms, social and regulatory activity, social representations, older students, values, youth men.

Волченко Лариса Петрівна – магістр управління навчальним закладом, аспірант кафедри психології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Северодонецьк.

УДК 159.93

Гарькавец С. О.

СТУДЕНТСЬКА МОЛОДЬ ТА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВПЛИВИ У КОНТЕКСТІ ІНСТАЛЯЦІЇ ВИМОГ ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті аналізуються можливості використання соціально-психологічних впливів в контексті соціалізації особистості та з'ясовуються, які з них є найбільш ефективними щодо виконання студентською молоддю вимог суспільства в умовах трансформаційних змін. Наводяться результати емпіричного дослідження, в якому засвідчено, що чим вищим є рівень задоволення потреб, тим більше раціональним виявляється індивід та його ставлення до виконання суспільних вимог.

Ключові слова: особистість, потреби, соціалізація, соціально-психологічні впливи, студентська молодь, суспільні вимоги, трансформаційні зміни.

Постановка проблеми. На протязі останніх десяти років ми спостерігаємо періодичну зміну вектору розвитку сучасної української державності, що зумовлює наявність її перманентного стану та невизначення свого місця у глобалізованому світі. Безумовно, на це впливає цілий ряд чинників політичного, економічного, правового та культурно-історичного характеру. Проте, як на нашу думку, на першому місці знаходяться чинники соціально-психологічного спрямування, оскільки як свідчить досвід, навіть економічно достатні, розвинені, освічені суспільства випробовують негативні аспекти, якщо члени суспільства невдоволені своїм положенням, мають проблеми у задоволенні власних потреб. При підвищенні питомої ваги таких індивідів, ми можемо спостерігати різні соціальні деструкції. Відповідно, подолання соціальних проблем зумовлює як пошук шляхів їхнього розв'язання, так і пошук нових превентивних засобів щодо їхнього запобігання у майбутньому.

Отже, знаходження нових підходів, які б зумовили оптимізацію процесу соціалізації особистості за умов суспільних трансформацій, наразі становить найактуальніше завдання для науковців із різних сфер наукового знання, у тому числі зі сфери соціальної психології та психології соціальної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зарубіжні (В. Адамс, А. Бандура, Д. Доллард, Л. Колберг, Р. Мілз, М. Хокінс та ін.), російські (І. Башкатов, Ю. Клейберг, К. Муздибаєв, О. Реан та ін.) і вітчизняні (І. Бех, С. Максименко, Н. Максимова, В. Москаленко та ін.) науковці розробили та продовжують розробляти різні концептуальні підходи та соціально-психологічні програми щодо процесу соціалізації індивіда, формування його самосвідомості на просоціальних засадах [2; 3; 4; 5; 7; 8; 10; 12; 13].

Проте, численні програми, здебільшого, є не пролонгованими. Час диктує своє, а стрімкі зміни, що відбуваються як у світі в цілому, так і в окремих суспільствах, свідчать на користь того, що пролонгація тієї або іншої програми є складною та невдячною справою. Аналіз зарубіжної соціально-психологічної літератури засвідчив, що майже 230 програм, в яких автори пропонували вирішення проблеми превенції та реабілітації делінквентів у пролонгованому варіанті (від 10 до 30 років) мали низькі показники ефективності та не призвели до вироблення загальноприйнятної концепції [2; 4; 7].

Головною причиною такого негативного стану речей, на думку Г. Авер'янової, Н. Дембицької, В. Москаленко та ін., є неефективна адаптація людини до суспільних вимог і протистояння суспільству в цілому, яке стримує індивідуальний саморозвиток і самоствердження [1; 2; 4; 5]. Закладений внутрішній конфлікт між мірою ідентифікації людини з суспільством і мірою уособлення її з суспільством призводить до виникнення характерних станів, які відтворюються у певних позиціях індивіда до соціального середовища. Так, в одному випадку ми маємо справу з соціальним конформістом, а в іншому – з асоціальною та навіть антисоціальною особистістю.

Дослідники відзначають, що дефекти процесу соціалізації є наслідком запізнення та недосягнення відповідного рівня розвитку особистості. Це відбувається через послаблення уваги суспільства до позитивного регулювання (особливо у молоді) та недостатній кваліфікований підхід до психологічних особливостей цього процесу; через відсутність правильного педагогічного керівництва, належної організації життєвого простору, недостатню увагу, любов й підтримку дітей з боку значущих дорослих, насамперед батьків; через опірність педагогічним впливам особливостей розвитку психічної діяльності особистості, а також невмілі виховні дії дорослих [8; 13].

Разом із цим, процес соціалізації у вирішальному сенсі відбувається в онтогенезі й тому зумовлений, здебільшого, суспільними обставинами, а не біологічними чинниками. Тому

успіх цього процесу знаходяться у «потенціях» суспільства, соціальних груп та окремих людей, що займаються вихованням інших. Фахівці пропонують як різні підходи до розв'язання проблеми соціалізації, так і широке коло засобів виховання. Наприклад, пропонується побудувати систему правового виховання молоді на державному рівні. Така система зобов'язана забезпечити майже тотальний контроль за поведінкою дітей, підлітків і молоді. До роботи пропонується залучити відділи профілактики правоохоронних органів, інспекції з профілактики правопорушень неповнолітніх, викладачів, психологів і соціальних педагогів освітянських установ і т. ін., впровадити інтенсивні психолого-педагогічні технології, видання навчальної літератури, наочних посібників, навчальних фільмів, розповсюдження передового досвіду, спеціально розробити методики щодо виховної роботи з різними верствами населення [13]. Узагалі пропонується загальнодержавна програма (яких уже, до речі, була велика кількість), але алгоритми її реалізації ще потребують своєї деталізації та відповідного фінансового забезпечення.

Російський вчений-психолог В. Пірожков зазначає: «За останні роки у державі розпалася радянська система заходів, що існувала раніше, щодо боротьби зі злочинністю неповнолітніх. Ця система включала більше ніж 50 соціальних інститутів – різнотипових державних і суспільних організацій, установ і посадових осіб» [12, с. 309]. На думку науковця, все це призвело до колапсу правового виховання та правової соціалізації молоді. Вчений пропонує задіяти систему профілактичних заходів загального та спеціального психолого-педагогічного спрямування. К. Муздибасєв зазначає, що основним завданням системи виховання мусить бути формування відповідальності як ознаки характеру особистості, яка сприяє прийняттю відповідальності заздалегідь, свідомо та без примусу [10].

Вітчизняні фахівці пропонують враховувати всю сукупність елементів соціокультурного, духовного середовища, усіх відносин, в які реально включається дитина. На їхню думку, в умовах сучасної інформаційної культури засобами виховання стають практично будь-які факти особистого життя дитини, які викликають сильні переживання і породжують потребу виявляти свій соціальний досвід. Дітей потрібно включати у «дорослий» життєвий простір, їм потрібно пропонувати партнерство, викликати потребу у співробітництві в загальному соціальному просторі соціалізації. Для того, щоб забезпечити справжнє дорослішання, а не пристосування до випадкових обставин і сумнівних цінностей, потрібно організувати позашкільний простір, певним чином позбавивши впливовості школоцентризму. З цією метою дослідники пропонують організувати такі форми педагогічного впливу, як ігрові групи скаутського типу, які організуються дорослими з урахуванням основних потреб підростаючої людини [1].

Ряд фахівців вважає, що для ранньої соціалізації індивіда велике значення має формування особистості у родині. Так, зазначається, що емоційно-теплі контакти, поважливе ставлення до дітей з боку батьків і дорослих є запорукою їхньої доброзичливості, самостійності, здібності до співпраці, вміння конструктивно вирішувати конфлікти [4; 5; 8; 10].

Проте слід зазначити, що ще Г. Костюк відзначав, що внутрішні суперечності, притаманні особистості, виступають рушійною силою переходу її від нижчих до вищих ступенів розвитку. Саме суперечності стають джерелом активності, намагання усунути ці суперечності, виробити нові способи поведінки, досконаліші дії та пов'язані з ними властивості [6]. У цьому сенсі головним виявляється те, що людина кожного разу, поборюючи внутрішні суперечності, входить у певну соціальну реальність у формі конкретних життєвих ситуацій. Тому можливість конструктивно протистояти життєвій ситуації та знаходити правильні алгоритми своєї поведінки й виступає якісним показником особистості.

Отже слід зазначити, що більшість науковці розглядають саме впливи (соціально-психологічні або педагогічні) в якості головного засобу передачі індивіду соціальних цінностей та норм суспільства. Тобто, впливи посідають визначальне місце у процесі соціалізації, а його вмiле й ефективне застосування є головною умовою просоціального розвитку особистості.

Мета статті. Проаналізувати існуючі види та засоби соціально-психологічного впливу і з'ясувати, від чого залежить їхня ефективність стосовно виконання студентською молоддю вимог суспільства, яке перебуває у трансформаційному стані.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Вважається, що головним завданням виховання є прагнення до досягнення гармонійних відносин людини з суспільством, іншими людьми, покращення та гармонізації особистісних властивостей людини. Завдяки цьому можливо досягти позитивних змін у поведінці людей та запобігти їхній десоціалізації [5]. При цьому соціалізація особистості передбачає, з одного боку, ефективну адаптацію людини у суспільстві, а з іншого – здатність її певною мірою протистояти цьому суспільству. Тобто ефективна соціалізація – це певний баланс між ідентифікацією з суспільством та уособленням в ньому. Це так званий соціально-гармонійний розвиток індивіда. Але відомо й те, що гармонія (від греч. *harmonikos* – злагоджений, розмірний) – це узгодженість, злагодженість у сполученні чого-небудь, а також щось середнє між своїх сусідів (математичне) [14, с. 111]. Тобто гармонійно розвинена людина це така людина, яка відповідає усередненим потребам суспільства. Відтак ефективна соціалізація у своєму кінцевому результаті пропонує людині узгодженість її «Я» з соціальною структурою суспільства. Коли такої узгодженості не відбувається, людина стає соціальним девіантом (або зі знаком плюс та, здебільшого, зі знаком мінус). Чи не від того так відбувається, що людині суспільство пропонує щось середнє, а вона вже змалку не вважає за потрібне задовольнятися цим? Дитина вважає, що вона здібна на більше, ніж бути такою, як усі.

Отже, ефективність соціалізації в першу чергу залежить від тих соціально-психологічних впливів, під які людина потрапляє з дитинства та відчуває на собі у процесі онтогенезу. Відтак, акцент слід ставити не на гармонізованому вихованні дитини, а знаходити для неї її «острів соціальної інтеграції», який буде позитивно доповнювати загальний «ландшафт суспільного життя».

У соціальній психології виокремлюється кілька видів впливу. По-перше, це соціально-психологічний вплив у спеціально створеному середовищі. Такий вплив втілюється у різних формах організаційної роботи. Наразі ми маємо значну кількість як позитивних, так і негативних прикладів продукування такого впливу (дитячі садки, школи, армія, але і «Джонстаун», місця позбавлення волі тощо). По-друге – соціально-психологічний вплив у середовищі, створеному засобами масової інформації. Радіо, телебачення, друковані видання та Інтернет – все це засоби такого впливу, які в умовах глобалізації світу несуть у собі «колективне» навантаження. Таке середовище позбавлене індивідуалізації та разом із цим впливає на кожного окремо, де б він не знаходився. Особливо актуалізуються телебачення та Інтернет, які на думку дослідників володіють особливим потенціалом впливу як на свідоме, так і підсвідоме особистості [9].

Встановлено, що засобами психологічного впливу виступають переконання, навіювання, наслідування та психологічне зараження. До речі, дехто з фахівців виокремлює ще один засіб впливу – моду [11]. Усі засоби так або інакше використовуються у соціально-психологічних впливах із різною амплітудою свого застосування. При цьому результатом таких впливів є зміни, які виникають в об'єктів впливу. Відбувається, перш за все, перебудова

системи соціальних установок, атитюдів, відношень, уявлень та спрямованості поведінки особистості в цілому. На емпіричному рівні, нами була здійснена спроба визначити уявлення студентської молоді про релевантність певних соціальних вимог, які визначають спрямованість її поведінки в сучасних умовах розвитку трансформуючого суспільства та видів і засобів соціально-психологічного впливу, що спроможні найбільш ефективно екстраполувати ці вимоги. Випробуваним-студентам (юнаки та дівчата у віці від 19 до 25 років, N=180) на першому етапі дослідження було запропоновано відповісти на двадцять запитань самостійно розробленої анкети щодо дієвості впливу певних соціальних вимог нормативного характеру (див. табл. 1). На другому етапі ми запропонували студентам визначити релевантність видів і засобів соціально-психологічного впливу відносно кожної запропонованої соціальної вимоги. Випробуваним було поставлене одне запитання: «Яким видом і засобом впливу можна краще вплинути на вас, з метою змусити керуватися тією або іншою вимогою у реальному житті?» Третім етапом було виявлення базових потреб випробуваних (див. табл. 2).

Після обробки отриманих результатів ми констатували таке. Переважна більшість випробуваних (більше ніж 70%) відмітили дієвість впливу всіх соціальних вимог. Проте менше 20% випробуваних вважають такими тільки ті, за якими стоїть «сила закону». Такі випробувані у реальному житті, здебільшого, керуються не тим, що є вимогою, а тим, що може складати суб'єктивне розуміння «здорового глузду». «Більшість» випробуваних (майже 70%) поряд із переконанням відзначила релевантність таких видів впливу, як навіювання, наслідування та зараження. «Меншість», переважно, наполягала тільки на дієвості такого виду впливу, як переконання. Відповіді на запитання щодо дієвості конкретного засобу впливу також поділили випробуваних. Майже 20% випробуваних вважають, що саме Інтернет володіє найбільшою переконливістю щодо трансляції соціальних вимог. Ще 40% випробуваних акцентують думку на дієвості телебачення. Власну позицію випробувані пояснювали тим, що такі засоби впливу володіють необхідним рівнем переконливості, оскільки можна не тільки читати, слухати, але й безпосередньо бачити та спостерігати. Отже, дані пояснення надають підстави зробити висновок, що у випробуваних, які вважають Інтернет та телебачення найбільш переконливими засобами впливу, когнітивні та раціональні структури психіки «розмиті» емоційним компонентом сприйняття відеоінформації.

Таблиця 1

№ п/п	Соціальні вимоги	Визначення (у %)		
		Впливає	Не впливає	Впливає, якщо має силу закону
1.	Виконання законів	111	69	-
2.	Дотримання правил дорожнього руху	168	12	-
3.	Гідне ставлення до інших	87	63	30
4.	Дотримання правил етикету	5	150	25
5.	Сплата податків	105	85	-
6.	Поважно спілкуватися	33	118	29
7.	Бути завжди чесним	55	110	15
8.	Виконувати правила розпорядку дня	9	155	16
9.	Поважно ставитися до старших	138	19	23

10.	Надавати допомогу постраждалим	40	113	27
11.	Виконувати вимог екологічної безпеки	70	110	-
12.	Виконувати вказівки батьків	141	29	10
13.	Сплачувати штрафи	116	33	31
14.	Не давати хабар	69	98	13
15.	Заохочувати за зроблену справу	62	57	61
16.	Карати за вчинене правопорушення	63	5	112
17.	Виконувати вказівки вихователя	95	57	28
18.	Поважати державні символи	122	43	15
19.	Дотримуватися гендерної рівності	61	103	16
20.	Толерантне ставлення до представників інших національностей	17	148	15

За визначенням Д. Ольшанського, спостереження за подіями на телеекрані призводить до ототожнення індивідів зі співучасниками подій, що транслюються, та на відміну від раціональної логіки у них з'являється інша – емоційна психологіка. Тобто, переконливість з'являється на підставі того, що рефлекторно спрацьовує дивовижний для здорового глузду принцип: «Я бачив – отже, це правда!» [11].

Таблиця 2

Результати визначення ієрархії потреб у групах випробуваних (N=180)

Ієрархія потреб	Групи випробуваних (у %)		λ – критерій Колмогорова-Смірнова
	«Більшість»	«Меншість»	
Фізіологічні (вітальні) потреби	17	5	λ = 1,38; p≤0,04
Потреба у безпеці	83	11	λ = 1,65; p≤0,008
Соціальні (у любові та приналежності) потреби	54	42	λ = 1,18; p≤0,12
Потреба у соціальному визнанні (самоствердженні)	31	93	λ = 1,26; p≤0,08
Потреба у самоактуалізації	20	83	λ = 1,44; p≤0,03

Узагалі можна зробити висновок, що менше ніж 30% випробуваних керуються соціальними вимогами у реальному житті на підставі їхньої переконливості, а інші, або завдяки сильному навіюванню, або через страх бути покараними, або піддаються дієвому впливу зазначених вимог на підставі того, що «так вчиняють інші» (наслідування та зараження). Так звана «меншість» випробуваних може використовувати й такий спосіб, як спосіб «спроб і помилок» та повторювати ті дії, за якими раніше знаходився позитивний результат.

За результатами дослідження ієрархії потреб у представників «Більшості» найбільш актуалізованою виявилася потреба у безпеці (83%). У представників «Меншості» переважала актуалізація потреби у соціальному визнанні (93%) та самоактуалізації (83%). Зазначене

свідчить, що випробувані, які вважають, що переважно всі види соціально-психологічного впливу можуть бути продуктивними у сенсі зміни їхніх уявлень, ставлень та спрямованості поведінки, не вважають себе захищеними та випробовують потребу у безпеці. Навпаки, випробувані, для яких релевантним виступає тільки такий вид впливу, як переконання, відчують потребу у соціальному визнанні та самоактуалізації, і саме вони, у реальному житті, здебільшого, керуються здоровим глуздом.

Висновки. Наявність диференційованого підходу в застосуванні видів і засобів соціально-психологічного впливу виявляється найбільш ефективним щодо зміни уявлень, ставлень та поведінки індивідів у повсякденному житті. Але, у той же час, такі зміни, значною мірою, залежать від рівня потреб, які випробовує кожен із них. Чим вище є рівень потреб, тим більшою мусить бути переконливість (раціональність) дії соціальної вимоги.

Результати емпіричних студій засвідчили, що у кожній особистості існує свій рівень актуалізації потреб, а отже з метою ефективного впливу потрібно на це зважати. При цьому, різні види соціально-психологічного впливу не функціонують у відриві один від іншого й тому потрібна злагодженість впливів, їхня несуперечлива дія. За умов трансформаційних змін оптимізація процесу соціалізації особистості передбачає використання усього спектру впливів при їхньому конгруентному поєднанні.

Література

1. Авер'янова Г. М. Особливості соціалізації молоді в умовах трансформації суспільства / Авер'янова Г. М., Дембицька Н. М., Москаленко В. В. – Київ : «ППП», 2005. – 307 с.
2. Бартол К. Психологія кримінального поведіння / Курт Бартол. – СПб. : прайм-ЕВРОЗНАК, 2004. – 352 с.
3. Блэкборн Р. Психологія кримінального поведіння / Ричард Блэкборн. – СПб. : Питер, 2004. – 496 с. – (Серія «Мастера психологии»).
4. Девіантологія: Хрестоматія / [автор-составитель Ю. А. Клейберг]. – СПб. : Речь, 2007. – 412 с.
5. Кон И. С. Психологія ранньої юності / И. С. Кон. – М. : Просвещение, 1989. – 255 с. – (Психол. наука – школе).
6. Костюк Г. С. Навчання і розвиток особистості / Г. С. Костюк. – К. : «Радянська школа», 1968. – С. 9.
7. Кудрявцев В. Н. Преступность и нравы переходного общества / В. Н. Кудрявцев. – М. : Гардарики, 2002. – 238 с.
8. Максимова Н. Ю. Особистісні детермінанти соціальної дезадаптації / Н. Ю. Максимова // Теоретико-методологічні проблеми розвитку особистості в системі неперервної освіти: Матеріали методологічного семінару АПН України 16 грудня 2004 року / За ред. академіка С. Д. Максименка. – К., 2005. – С. 177-184.
9. Москаленко В. В. Психологія соціального впливу. Навч. пос. / В. В. Москаленко. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 448 с.
10. Муздыбаев К. Психологія відповідальності / Куанышбек Муздыбаев. – Л. : Наука, 1983. – 240 с.
11. Ольшанский Д. В. Психологія масс / Д. В. Ольшанский. – СПб. : Питер, 2002. – 368 с. – (Серія «Мастера психологии»).
12. Пирожков В. Ф. Кримінальна психологія / В. Ф. Пирожков – М. : «Ось-89», 2001. – 704 с.

13. Прикладная юридическая психология / Под ред. проф. А. М. Столяренко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 639 с.
14. Словарь иностранных слов. – [13-е изд., стереотип.]. – М. : Рус. яз., 1986. – 608 с.

Транслітерація

1. Averianova H. M. Osoblyvosti sotsializatsii molodi v umovakh transformatsii suspilstva / Averianova H. M., Dembytska N. M., Moskalenko V. V. – Kyiv : «PPP», 2005. – 307 s.
2. Bartol K. Psykholohyia krymynalnoho povedenyia / Kurt Bartol. – SPb. : praim-EVROZNAK, 2004. – 352 s.
3. Blekborn R. Psykholohyia krymynalnoho povedenyia / Rychard Blekborn. – SPb. : Pyter, 2004. – 496 s. – (Seryia «Mastera psykholohyyu»).
4. Devyantolohyia: Khrestomatyia / [avtor-sostavyytel Yu. A. Kleiberh]. – SPb. : Rech, 2007. – 412 s.
5. Kon Y. S. Psykholohyia rannei yunosti / Y. S. Kon. – M. : Prosveschenye, 1989. – 255 s. – (Psykholog. nauka – shkole).
6. Kostyuk H. S. Navchannia i rozvytok osobystosti / H. S. Kostyuk. – K. : «Radianska shkola», 1968. – S. 9.
7. Kudriavtsev V. N. Prestupnost y nrawy perekhodnoho obschestva / V. N. Kudriavtsev. – M. : Hardaryky, 2002. – 238 s.
8. Maksymova N. Yu. Osobystisni determinanty sotsialnoi dezadaptatsii / N. Yu. Maksymova // Teoretyko-metodolohichni problemy rozvytku osobystosti v systemi neperervnoi osvity: Materialy metodolohichnoho seminaru APN Ukrainy 16 hrudnia 2004 roku / Za red. akademika S. D. Maksymenka. – K., 2005. – S. 177-184.
9. Moskalenko V. V. Psykholohiia sotsialnoho vplyvu. Navch. pos. / V. V. Moskalenko. – K. : Tsentruchovoi literatury, 2007. – 448 s.
10. Muzdybaev K. Psykholohyia otvetstvennosti / Kuanyshbek Muzdybaev. – L. : Nauka, 1983. – 240 s.
11. Olshanskyi D. V. Psykholohyia mass / D. V. Olshanskyi. – SPb. : Pyter, 2002. – 368 s. – (Seryia «Mastera psykholohyyu»).
12. PyrozHKov V. F. Krymynalnaia psykholohyia / V. F. PyrozHKov – M. : «Os-89», 2001. – 704 s.
13. Prykladnaia yurydycheskaia psykholohyia / Pod red. prof. A. M. Stoliarenko. – M. : YuNYTY-DANA, 2001. – 639 s.
14. Slovar ynostrannykh slov. – [13-е yzd., stereotyp.]. – M. : Rus. yaz., 1986. – 608 s.

Гарькавец С. А.

Студенческая молодежь и социально-психологические влияния в контексте инсталляции требований трансформационного общества

В статье анализируются возможности использования социально-психологических влияний в контексте социализации личности, и выясняется, какие из них являются наиболее эффективными относительно выполнения студенческой молодежью требований общества в условиях трансформационных изменений. Представлены результаты эмпирического исследования, в котором установлено, что чем более высоким есть уровень удовлетворения потребностей, тем более рациональным становится индивид и его отношение к выполнению социальных требований.

Ключевые слова: личность, потребности, социализация, социально-психологическое влияние, студенческая молодежь, общественные требования, трансформационные изменения.

Harkavets S. O.

The youth students and socio-psychological influences in the context of the installation requirements of the transformation society.

The article analyzes the possibilities of using social-psychological influences in the context of the socialization of the individual, and it becomes clear which ones are the most effective on the implementation of student youth demands of society in terms of transformational change. The results of empirical study, which found that the higher is the level of satisfaction of the needs, the more rational individual and its relation to the fulfillment of social needs.

Key words: personality, needs, socialization, social-psychological influences, youth students, social demands, transformational change.

Гарькавець Сергій Олександрович – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Сєвєродонецьк.

УДК 159.9

Гошовська Д.Т., Гошовський Я.О.

ПСИХОЛОГІЧНА РЕІНТЕГРАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: ЗАСАДНИЧІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття розкриває психологічні особливості реінтеграції людей, які в умовах глобальних/регіональних трансформацій зазнають численних випробувань. Проаналізовано змістове і функціональне наповнення реінтеграції, запропоновано базові положення і вектори її науково-психологічного вивчення. Джерел – 7.

Ключові слова: реінтеграція, ревіталізація, ресоціалізація, глобальні трансформації, генетична психологія.

Постановка проблеми. У контексті необхідності науково-психологічного вивчення актуальних реалій сьогодення нами заплановано концептуальну розробку психологічних засад, закономірностей і специфіки психологічної реінтеграції осіб різного віку (діти, молодь, дорослі, літні люди) в умовах глобальних трансформацій, зумовлених політичними, економічними, воєнними та іншими чинниками. Кардинальні зміни суспільної свідомості в нашій державі призвели до виникнення численних соціально-психологічних парадоксів та їх особистісних модифікацій, які потребують детального й багатогранного наукологічного вивчення. Трансформаційний характер суспільних процесів спричиняє коливання соціальної психіки, проявляючись насамперед в особистісній дихотомії як у площині індивідуального існування, так і на громадянському рівні самореалізації, а також досить часто спонукає до дезінтеграційних тенденцій. Мета-фактором у цьому складному і болісному процесі є